

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

پژوهشکده امام خمینی و انقلاب اسلامی

وابسته به مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد در رشته فقه و مبانی حقوق اسلامی

عنوان:

بررسی فقهی و حقوقی رحم جایگزین با رویکردی بر مبانی امام خمینی (س)

استاد راهنما:

حضرت آیت الله جناب آقای دکتر سید محمد موسوی بجنوردی

استاد مشاور:

حضرت حجت الاسلام والمسلمین جناب آقای دکتر عیسی ولایی

پژوهشگر:

معصومه محمد خانی

تیر ۱۳۹۰

کلیه حقوق مادی و معنوی این پایان نامه متعلق به پژوهشکده می‌باشد.

چاپ پایان نامه و استخراج مقاله از پایان نامه باید به نام پژوهشکده، با تأیید استاد راهنما و با مجوز معاونت پژوهشی باشد.

کتابخانه دیجیتال

تقدیم بر پیشگاه مقدّس

صدر نشین سریر وجود

یکدّتا عرصه غیب و شهود

حضرت مهدی موعود (عج)

تشکر و قدردانی:

بدون شک فرصت تحصیل در پژوهشکده امام خمینی^(س) و انقلاب اسلامی یکی از مواهبی بود که خداوند متعال به اینجانب ارزانی کرد. آشنایی با اساتید و دوستان گرانقدری را، که افتخار مصاحبت و هم نشینی و بهره‌بردن از محضرشان را داشتم، هرگز فراموش نخواهم کرد و یاد و خاطره آن را همواره در ذهن و ضمیرم زنده نگاه خواهم داشت:

روز وصل دوستداران یاد باد یاد باد آن روزگاران یاد باد

در ابتدا لازم است از زحمات حضرت آیت الله استاد سید محمد موسوی بجنوردی (دامت برکاته) که از کلاسهایشان بهره و از راهنمایی‌های ایشان حظی فراوان برده‌ام، تشکر و قدردانی نمایم. مسلماً این رساله بیش از هر چیز وام‌دار و مرهون زحمات استاد حجت الاسلام والمسلمین جناب آقای دکتر عیسی ولایی است که زحمت مشاوره این رساله را برعهده داشتند که نکته‌گیری‌ها و نکته‌سنجی‌ها و دقت فراوان ایشان در تقویت این رساله نقش برجسته‌ای داشته است. همچنین لازم و ضروری است که از محبت و مهربانی‌های همسر عزیزم که همواره حسن خلق و تواضع ایشان دلگرمی و مشوقی برای ادامه تحصیل و تحریر پایان نامه‌ام بود، تشکر و قدردانی نمایم.

همچنین بر خود می‌دانم از پدر و مادرم که با مهربانی‌های بی‌حد و بی‌شائبه و زحمات دلسوزانه‌شان، همواره راه را برای من میسرتر کردند، تشکر نمایم.

و در پایان صمیمانه‌ترین سپاسهای خود را تقدیم کارکنان زحمت کش پژوهشکده امام خمینی^(س) و انقلاب اسلامی می‌نمایم که با همکاری‌های فراوان خود اینجانب را در فراهم آوردن این رساله یاری‌گر و مدد رسان بودند:

شکر خدا که هرچه طلب کردم از خدا بر منتهای همت خود کامران شدم

معصومه محمدخانی

تیر ۱۳۹۰

چکیده
 پژوهشکده امام خمینی(س) و انقلاب اسلامی

مقطع تحصیلی: کارشناسی ارشد
رشته تحصیلی: فقه و مبانی حقوق اسلامی
عنوان پایان نامه: بررسی فقهی و حقوقی رحم جایگزین با رویکردی بر مبنای امام خمینی(س)
نام و نام خانوادگی دانشجو: معصومه محمد خانی
استاد راهنما: حضرت آیت الله جناب آقای دکتر سید محمد موسوی بجنوردی (دام ظلّه)
استاد مشاور: حضرت حجت الاسلام والمسلمین جناب آقای دکتر عیسی ولایی (دام ظلّه)
تاریخ شروع پایان نامه: ۱۳۸۹/۱/۲۰
تاریخ اتمام پایان نامه: ۱۳۹۰/۴/۴
<p>چکیده: در خانواده، داشتن فرزند آرزویی ارزشمند برای هر زن و مردی است؛ اما عده‌ای از زوجین به دلایل گوناگون به طور طبیعی قادر به تولیدمثل نیستند. پیشرفتهای نوین علوم پزشکی و دانش ژنتیک در عرصه درمان ناباروری، روش متداول تولیدمثل را کنار زده و شیوه‌های جدیدی از قبیل استفاده از رحم جایگزین را ارائه نموده و بدین ترتیب توانسته این آرزو را برای بسیاری از خانواده‌ها برآورده سازد که به تبع آن؛ موجبات بروز مسائل متعدد فقهی، شرعی، حقوقی و ... را فراهم نموده است که این نوشتار با رجوع به فقه پویا، منابع و دیدگاه فقهای بزرگوار، در مقام پاسخگویی به مسائل جدید می‌باشد.</p> <p>یافته‌ها: با بررسی استفتائات صورت گرفته و نیز کتب مختلف، می‌توان مجموع نظریه‌ها و دیدگاههای فقها و حقوقدانان را در این زمینه به چند گروه دسته‌بندی نمود:</p> <p>۱- نظریه جواز مطلق استفاده از رحم جایگزین در همه انواع و اقسام آن: استدلال طرفداران این نظر، اینگونه است که هیچگونه دلیل شرعی بر ممنوعیت این روش وجود ندارد؛ هر چند که این گروه در تلقیح اسپرم بیگانه، احتیاط را در ترک دانسته و پرهیز از مقدمات حرام را واجب می‌دانند. از این گروه می‌توان رهبر معظم انقلاب و نیز استاد گرانقدر حضرت آیت الله سید محمد موسوی بجنوردی (دامت برکاتهم) را نام برد.</p> <p>۲- نظریه ممنوعیت مطلق استفاده از رحم جایگزین در همه انواع و اقسام آن حتی اگر ضروری باشد: این گروه از فقها، با استناد به آثار زیان بار این روش مانند هتک عرض، آگاهی بیگانه بر عورت بدون</p>

وجود ضرورت و نیز وجود دلیل شرعی وقواعدی نظیر «سد ذرائع»، «درء المفسد اولی من جلب المصالح» و ... همه اقسام رحم جایگزین را حرام دانسته می‌گویند این اقسام گرچه در ذات واصل خود ممکن است حرام نباشند، لکن به خاطر عوارض و آثار زیان‌بار، حرام می‌گردند. از این گروه می‌توان به حضرات آیات میلانی، تبریزی و بهجت از فقهای امامیه و از فقهای اهل تسنن، شیخ رجب تمیمی، شیخ ابراهیم شقره و شیخ عبدالله بن زید آل محمود اشاره نمود.

۳- نظریه جواز مطلق استفاده از رحم جایگزین در موارد استفاده از گامت بیگانه (تلقیح اسپرم غیر شوهر) به استثنای موارد متضمن تلقیح داخل رحمی اسپرم بیگانه: استدلال این گروه چنین است که تلقیح به شیوه داخل رحم (IUI) به خاطر وجود روایات خاص، حرام است، اما در مورد ترکیب اسپرم و تخمک دو بیگانه در خارج از رحم (IVF)، هیچ دلیلی برای منع یافت نمی‌شود، لذا جایز است. حضرات آیات صانعی، مومن قمی و حرم پناهی از این گروه‌اند.

۴- نظریه جواز مطلق استفاده از رحم جایگزین با استفاده از جنین زوجین و منع مطلق آن با استفاده از گامت بیگانه (تلقیح اسپرم غیر شوهر): طرفداران این نظریه معتقدند که آن چه ملاک حرمت یا حلیت قرار می‌گیرد، ترکیب اسپرم و تخمک زوجین و یا دخالت عامل بیگانه است و شیوه‌های به‌کارگیری، هیچگونه تأثیری در حلیت یا حرمت اصل موضوع ندارند. دلیل ایشان آیات، روایات، ادله عقلی و استحسانی، فلسفه تشریح نکاح، ملاک موجود در ممنوعیت زنا و تبی و ... می‌باشد. از این گروهند حضرت امام خمینی^(س) و حضرات آیات صافی گلپایگانی، مکارم شیرازی، و بسیاری از فقهای معاصر و از اهل سنت، شیخ مصطفی زرقاء و ...

۵- نظریه توقف، که شیخ عبدالعزیز بن عبدالله بن باز و شیخ ابوبکر ابوزید از طرفداران این نظریه هستند.

۶- نظریه منتخب: جواز مطلق جانشینی در بارداری با استفاده از جنین زوجین نابارور یا جنین اهدایی زوجین قانونی و جواز مشروط به وجود ضرورت در موارد استفاده از گامت بیگانه (موارد متضمن تلقیح اسپرم غیرشوهر) و منع مطلق در موارد لقاح داخل رحمی اسپرم بیگانه.

در میان ادیان و مذاهب الهی نیز نظرات متفاوتی در این زمینه وجود دارد؛ چنانکه عالمان یهود، کاتولیک و ارتدوکس بر عدم جواز این روشها - به هر صورت که باشد - تصریح و تأکید دارند؛ در مقابل آنها، دانشمندان دین شناس پروتستان بر جایز بودن اینگونه اعمال نظر داده‌اند.

نتیجه: به نظر نگارنده، با توجه به نظر اکثریت فقها و نیز تصویب قانون «نحوه اهدای جنین به زوجین نابارور» می‌توان مشروعیت انتقال جنین را استنباط نمود؛ اما در موارد استفاده از گامت بیگانه (تلقیح اسپرم غیرشوهر)، با توجه به دلایل فوق، حکم اولی بر عدم جواز آن است، مگر در موارد ضرورت و

مشقت که می‌توان به حکم ثانوی، حکم به جواز آن داد. در مورد لقاح داخل رحمی اسپرم بیگانه، به دلیل عدم وجود ضرورت و تصریح روایات از لحاظ شرعی مطلقاً ممنوع است. البته اشخاصی که فتوای مرجع آنها عدم استفاده از رحم جایگزین بدون وجود رابطه زناشویی بین مرد صاحب اسپرم با مادر جانشین است، به دلیل نامشروع بودن این عمل برای آنها، با منع شرعی مواجه هستند و از نظر شرعی نمی‌توانند نسبت به چنین عملی اقدام و با یکدیگر توافق کنند. در مورد اصل جانشینی در بارداری، با توجه به تصویب قانون مزبور و تأیید آن توسط شورای نگهبان و نظر به اینکه این شیوه، برای رفع مشکلات خانواده‌های علاقمند به فرزند که قادر نیستند به طور معمول و طبیعی صاحب فرزند شوند، مفید بوده و موجب استحکام روابط خانوادگی و تداوم آن می‌شود و از آنجا که این عمل با اخلاق عمومی مغایرتی ندارد و موجب تزلزل نظام اجتماعی نیز نمی‌گردد، لذا می‌توان گفت که این عمل از لحاظ شرعی و قانونی مجاز است.

واژگان کلیدی: عقیم، باروری، لقاح مصنوعی، لقاح طبیعی، رحم اجاره‌ای، فن آوری کمکی باروری، حکم تکلیفی، حکم وضعی.

التَّخِيصُ

مَعَهْدُ البُحُوثِ لِلإمامِ الخميني وَ الثَّورَةُ الاسلاميَّةُ

المَقْطَعُ الدَّرَاسِي: مَرَحَلَةُ المَاجِسْتِير
القِسْمُ الدَّرَاسِي: الفِئَةُ وَ المَبَانِي لِلحُقُوقِ الاسلاميَّةِ
عنوان الرسالة: المُنَاقَشَةُ الفِئَهِيَّةُ وَ الحُقُوقِيَّةُ لِلرَّحِمِ البَدِيلِ بِناءً عَلَى اتِّجَاهِ الإمامِ الخميني (س)
الاسمُ وَ الكِنِيَّةُ لِلطَّالِبَةِ: معصومة محمدخاني
الأستاذُ المُشْرِفُ: سَمَاحَةُ آيتِ اللهِ السَّيِّدِ مُحَمَّدِ المَوسَى البَجنُوردي (دامَ ظَلَه)
الأستاذُ المُسْتَشَارُ: سَمَاحَةُ حُجَّتِ الإسلامِ وَ المُسْلِمِينَ عيسى وَ لايبى (دامَ ظَلَه)
تاريخُ المَبَاشَرَةِ الرِّسَالَةِ: ٢٤ ربيعِ الثَّانِي ١٤٣١
تاريخُ الاِنْتِهَاءِ الرِّسَالَةِ: ٢٢ رَجَبِ ١٤٣٢
التَّخِيصُ: الوَلَدُ فِي الأُسْرَةِ أُمْنِيَّةٌ قِيَمَةٌ لِكُلِّ امْرَأَةٍ وَ امْرَأَةٍ؛ لَكِنْ عَدَّةٌ مِنَ الزَّوْجِينَ لَيْسُوا بِقَادِرٍ عَلَى التَّنَاجِ طَبَعاً لِذَلَالِ مُخْتَلِفَةٍ. فِي مَجَالِ مُعَالَجَةِ عَدَمِ الحَمْلِ دَفَعَتِ التَّقَدِّمَاتُ الجَدِيدَةُ لِعلومِ الطَّبَايَةِ وَ عِلْمِ الوَرَاثَةِ المَنْهَجِ السَّائِدِ لِلتَّنَاجِ جَانِباً وَ أُبْرِزَتِ أسَالِيبُ حَدِيثَةٍ مِنَ قَبِيلِ اسْتِغْلَالِ الرَّحِمِ البَدِيلِ وَ عَلَى هَذَا المُنَوَالِ قَدَرْتُ أَنْ تَتَحَقَّقَ هَذِهِ الاحكامُ لِكَثِيرٍ مِنَ الأسْرَاتِ وَ عَلَى عَقِبِهِ وَفَرَّتِ الاسبَابُ لِايْجَادِ مَسَائِلِ الفِئَهِيَّةِ الشَّرْعِيَّةِ الحُقُوقِيَّةِ المَتَعَدِّدَةِ وَ يَكُونُ هَذَا الكِتَابُ بِالرُّجُوعِ إِلَى الفِئَةِ النَّسِيطِ وَ المَنَابِعِ وَ وَجْهَاتِ النُّظَرِ لِفقهاءِ الكِرَامِ فِي المَرْتَبَةِ الإِجَابَةِ بِالمَسَائِلِ المُسْتَحْدِثَةِ.
المَكْسُوبَاتُ: بِالمُنَاقَشَةِ لِالإِسْتِفْتَاءَاتِ المُحَقَّقَةِ وَ الكُتُبِ المُخْتَلِفَةِ إِيضاً نَقَدَرُ أَنْ نَتَكَلَّلَ جَمِيعَ النُّظَرَاتِ وَ وَجْهَاتِ النُّظَرِ لِلفقهاءِ وَ الحُقُوقِيِّينَ فِي هَذَا المَجَالِ عَلَى فِرَقٍ:
١- نَظَرِيَّةُ الجَوَازِ المَطْلُوقِ لِاسْتِغْلَالِ الرَّحِمِ البَدِيلِ فِي جَمِيعِ أنواعِهِ وَ اقسامِهِ: حُجَّةُ أَصْحَابِ هَذَا الرَّأْيِ أَنَّهَا لِأَدْلِيلٍ شَرْعِيٍّ عَلَى مَنَعِ هَذِهِ الطَّرِيقَةِ وَ لَوْ هُوَ لَأِ احتاطوا التَّركَ فِي تَلْقِيحِ المَنِيِّ لِغَيْرِهِ وَ يُوجِبُونَ الإِجْتِنَابَ مِنَ مُقَدِّمَاتِ الحَرَامِ. مِنَ اصحابِ هَذِهِ الفِرْقَةِ نَقَدَرُ أَنْ نَذْكَرَ قَائِدَ الثَّورَةِ الاسلاميَّةِ وَ إِيضاً الاسْتاذَ الكِرَامِ سَمَاحَةَ آيتِ اللهِ السَّيِّدِ مُحَمَّدِ مَوسَى بَجنُوردي (دامت بَرَكَاتُهُما).
٢- نَظَرِيَّةُ المَنَعِ المَطْلُوقِ لِاسْتِغْلَالِ الرَّحِمِ البَدِيلِ فِي جَمِيعِ أنواعِهِ وَ اقسامِهِ وَ لَوْ كَانَ ضَرُورِيّاً: هُوَ لَأِ الفِئَهَاءُ حَرَمُوا جَمِيعَ أنواعِ الرَّحِمِ البَدِيلِ بِالاسْتِنَادِ إِلَى العَوَاقِبِ المُضِرَّةِ لِهَذِهِ الطَّرِيقَةِ كَهَتِّكَ العَرَضِ وَ وَقُوفِ الغَيْرِ عَلَى العَوْرَتِ بِالاضْرُورَةِ وَ إِيضاً الدَّلِيلِ الشَّرْعِيِّ وَ قَوَاعِدَ كـ «سَدِ ذَرَائِعٍ» وَ «دَرءِ المَفاسِدِ اُولَى مِنَ جَلْبِ

المصالح» و... وَ يَقُولُونَ وَلَوْ تُمْكِنُ هَذِهِ الْأَقْسَامُ فِي أَنْفُسِهَا لَيْسَتْ بِحَرَامٍ وَلَكِنْ تَحَرُّمٌ لِلْعَوَاقِبِ الْمُضِرَّةِ. للفقهاء هذه الفرقة نشيرُ إلى سماحة ميلانى، تبریزی، بهجت من الفقهاء الامامية و الشيخ رجب تميمی، الشيخ ابراهيم شقره و الشيخ عبدالله بن زيدآل محمد من فقهاء اهل السنة.

۳- نظريّة الجواز المطلق لإستغلال الرَّحِمِ البديل في مواضع استغلالِ تلقيحِ المنى لغيرِ الزَّوجِ إلّا في الموضع المشتمل لتلقيحِ الجوفِ الرَّحِمِ لَمَنَى الغير: تَكُونُ حُجَّةً هَؤُلَاءِ بِأَنَّ التَّلْقِيحَ عَلَى مَنْهَجِ الْجَوْفِ الرَّحِمِ (IUD) مُحَرَّمٌ لِلرَّوَايَاتِ الْخَاصَّةِ وَفِي تَرْكِيبِ الْمَنَى وَ الْبُيُوضَةِ فِي خَارِجِ الرَّحِمِ (IVF) لِأَدْلِيلٍ لِلْمَنْعِ فَهَوُ جَائِزٌ. يكون سماحة صانعي و مؤمن قمي و حرم بناهي من هذه الفرقة.

۴- نظريّة الجواز المطلق لإستغلالِ الرَّحِمِ البديل بِحَمِيلِ الزَّوْجَيْنِ وَ منعه المطلق بتلقيحِ المنى لغيرِ الزَّوجِ: اصحاب هذا القول يَعْتَقِدُونَ بِأَنَّ الْمَعْيَارَ فِي الْحَرَمَةِ أَوْ الْحَلِيَّةِ هُوَ تَرْكِيبُ الْمَنَى وَ الْبُيُوضَةِ لِلزَّوْجَيْنِ أَوْ تَدْخُلُ السَّبَبِ الْغَيْرِ وَلَا تَأْتِي لِمَوَاقِفِ الْإِسْتِعْمَالِ فِي حَلِيَّةٍ أَوْ حَرَمَةِ الْأَصْلِ الْمَوْضُوعِ. حُجَّتُهُمُ الْآيَاتُ وَ الرِّوَايَاتُ وَ الْأَدَلَّةُ الْعَقْلِيَّةُ وَ الْإِسْتِحْسَانِيَّةُ، حِكْمَةُ تَشْرِيْعِ النِّكَاحِ، الْمَلَاحِ فِي مَنْعِ الزَّوْجِ وَ تَبْنِي وَ ... سماحة الامام الخميني و صافي و مكارم شيرازي و كثير من الفقهاء المعاصر و من اهل السنة شيخ مصطفى زرقاء و ... من هذه الفرقة.

۵- نظرية التوقف: من اصحاب هذا القول الشيخ عبدالعزيز بن عبدالله بن باز و الشيخ ابوبكر ابوزيد.

۶- نظريّة المُنتخب: المَجُوزُ الْمَطْلُوقُ لِلْبَدِيلِ فِي الْحَمْلِ بِحَمِيلِ الزَّوْجَيْنِ ذُوِي عَدَمِ الْحَمْلَيْنِ أَوْ الْحَمِيلِ الْمُعْطَى لِلزَّوْجَيْنِ الشَّرْعِيِّينِ وَ الْمَجُوزُ الْمَشْرُوطُ بِالضَّرُورَةِ فِي مَوَاضِعِ اسْتِغْلَالِ تَلْقِيحِ الْمَنَى لِلغَيْرِ الزَّوْجِ وَ الْمَنْعِ الْمَطْلُوقِ فِي مَوَاضِعِ تَلْقِيحِ الْجَوْفِ الرَّحِيمِ لَمَنَى الْغَيْرِ.

في هذا المجال آراءٌ مختلفةٌ بينَ الأديانِ وَ المذاهبِ الإلهيةِ ايضاً كما أن علماء اليهودِ وَ كاتوليكِ وَ ارتودكسي يُصَرِّحُونَ وَ يُؤَكِّدُونَ عَلَى عَدَمِ جَوَازِ هَذِهِ الْأَسَالِيبِ عَلَى أَيِّ نَحْوٍ؛ فِي مُقَابَلَةِ ذَلِكَ الْعُلَمَاءُ بِرُوسْتَانِ الدِّيَانُونَ أَبْدُوا رَأْيَهُمْ عَلَى جَوَازِ امْتِنَالِ هَذِهِ الْأَعْمَالِ.

النتيجة: بِوَجْهَةِ النَّظَرِ لِلْمُؤَلَّفَةِ وَ بِالْإِهْتِمَامِ إِلَى آرَاءِ أَكْثَرِيَةِ الْفُقَهَاءِ وَ تَصَدِيقِ قَانُونِ «مُعْطَى الْحَمِيلِ إِلَى الزَّوْجِي عَدَمِ الْحَمْلَيْنِ» ايضاً يُمكنُ أَنْ يَسْتَنْبِطَ مَشْرُوعِيَّةَ انْتِقَالِ الْحَمِيلِ لَكِنْ فِي مَوَاضِعِ اسْتِغْلَالِ تَلْقِيحِ الْمَنَى لغيرِ الزَّوْجِ بِالْإِهْتِمَامِ إِلَى الْحُجَجِ الْمَطْرُوحَةِ الْحَكْمِ الْأُولَى عَلَى عَدَمِ جَوَازِهِ إلّا فِي مَوْقِفِ الضَّرُورَةِ وَ الْعُسْرِ وَ الْحَرَجِ الَّذِي يُحَكِّمُ بِجَوَازِهِ حُكْمًا ثَانِيًا. تَلْقِيحِ الْمَنَى لِلغَيْرِ فِي الْجَوْفِ الرَّحِيمِ مَطْلُوقٌ شَرْعًا لِعَدَمِ الضَّرُورَةِ وَ تَصْرِيحِ الرِّوَايَاتِ بِلِ الَّذِينَ فَتَاوَى مَرَّجِعِهِمْ عَدَمَ اسْتِغْلَالِ الرَّحِمِ البديلِ بِلَا الرِّابِطَةِ الزَّوْجِيَّةِ بَيْنِ

المرء ذی منی مع الام البديل یواجهون بالمنع الشرعی لأن هذا الفعل غیر شرعی لهم ولا یمکن أن یفعلوا بهذا الفعل و یوافقوا بعضهم بعضاً.

فی الاصل البديل فی الحمل علماً بأن تصدیق قانون المذكور و تأییده بوساطة لجنة صيانة الدستور و بالنظر إلى أن هذه الطريقة مفيدة لحل مشاكل الأسرات المشتاقة إلى الولد اللاتی لا یقدرن علی أن یکنن ذاً و لد طبعاً و یمکن الصلات العائلیة و یداومها و بالنظر إلى أن هذا الفعل لا یغایر خلق العامة و لا یزلزل النظمة الاجتماعیة فیمکن أن یقال بان هذا الفعل مجوز شرعاً و عرفاً.

المفردات الرئيسية: عديم الحمل، الإخصاب، التلقيح الصناعي، التلقيح الطبيعي، الرحيم الاستیجاری، التكنولوجيا الامدادی للإخصاب، الحكم التکلیفی، الحكم الوضعی.

Abstract
The Research Institute of
Imam Khomeini and Islamic Revolution

Educational level: Master of Art
Major: Jurisprudence and Fundamentals of the Islamic Law
thesis title: A Legal and juris prudetial Study of Surrogacy whith special Refrence to imam Khomeini's view ponits
First and Last Name: Masoumeh mohammadkhani
Supervisor: Ayatollah Seyyed Mohammad Moosavi Bojnordi
Advisor: Mr.Dr. Isa Velai
Start date of thesis: 9/4/2010
Finished date of thesis: 25/6/2011
<p>Abstract: For man and woman in each family having a child is one of the worth wishes, but in many reasons some of couples cannot breeding naturally. There are improvement of science of medicine and genetic khnowledge in the field of sterility treatment do not follow common breeding methods, but introduce new method that contains situated womb. Hence, the wishes of couples comes true, but many problems such as jurisprudence and law created by using of this method. This article decides to solve this problem based dynamic jurisprudence and religious men sources.</p> <p>Founds: By survey on variety books, we collect the views of reiligious and jurist together in separate groups as below:</p> <p>1- The view of absolute permit says, there is no forbidden reason to avoid using situated womb anyway. Furthermore, for insemination activates, this group says, it's better to avoid.</p> <p>2- The view of absolute forbidden says, there is no way to use situated womb even it is necessary. These groups of jurisconsults believe that there are harmful things appear by using this method such as knowing strangers of her body. The people who follow this view are, Mr. Milani, Mr. Tabrizi and Mr. Behjat as shia religious men and Mr. Rajab Tamimi, Mr. Ebrahim Shaghare and Mr. Abdollah ben zeid Alemahmood.</p> <p>3- The view of absolute permit believe that using situated womb if there is no relevant (husband) by woman is totally taboo except in some situation when that is happen in the womb (IUI), but if they use for this combination by two stranger guys out of the womb (IVF), there is no reason to aviod of using this method so it is permitted. Mr. Sanei, Mr. Momen Ghomi and Mr. Haram Panahi are people who agreed with this method.</p> <p>4- In the view of absolute permit using of situated womb by placenta of the couples and also avoiding using stranger gamete is consistent. people who are agreed with this method believe that this method of using does not involve the main concept. Emam Khomeini, Safi Golpayegani, Makarem Shirazi and the other are the people who agreed on this metod.</p> <p>5- The view of stop: Abdol Aziz Ben Abdollah and Abobakr Abozeid are agreed whith this point of view.</p> <p>6- The view of choice: absolute permit in pregnancy by using placenta of sterility couples is necessity to avioded of using strangers gamete (using the gamete of other</p>

people expect husband) and also it is forbidden to use in this way.

There are many ideas in this failed through the religion groups, people who are Jewish, catholic and orthodox emphasize to avoided using this method and made it forbidden at all, but protestant does not.

Conclusions:

In this point of view, based on most of religious men and legal “way of giving placenta to the sterility couples” it can prove the truth of doing this method, but when they get use to strangers gamete, first order about this said, it is forbidden except in an emergency cases. In the case of indoor womb fertilization by stranger gamete because they are not urgent, it is totally forbidden. The people who are followed their religious believes by religious men as leader can't use this method. In order to, main replacement in pregnancy based on agreement of the relevant law, they are agreeing with the couples who could not able to making baby. This activity that using this method is acceptance by common people who are living in the community, therefore, we can say; this is legal to act such this activity.

Keywords:

Sterile, pregnancy, virtual fertilization, natural fertilization, rental womb, additional pregnancy technology, duty commandment, positioning commandment.

فهرست اجمالی

عنوان	صفحه
مقدمه.....	۱
بخش اول: کلیات	
فصل اول: واژگان کلیدی.....	۹
فصل دوم: پیشینه تاریخی و اهمیت تولیدمثل از دیدگاه ادیان.....	۲۲
فصل سوم: انواع رحم جایگزین، ضرورت، موارد و دلایل استفاده از آن.....	۲۹
بخش دوم: بررسی مباحث پزشکی	
فصل اول: تشریح دستگاه تناسلی.....	۴۱
فصل دوم: عوامل ناباروری.....	۴۶
فصل سوم: تکنیک‌های درمان.....	۵۴
بخش سوم: بررسی ادله مخالفان و موافقان رحم جایگزین	
فصل اول: ادله عدم جواز استفاده از رحم جایگزین.....	۷۳
فصل دوم: ادله جواز استفاده از رحم جایگزین.....	۱۲۹
فصل سوم: حکم شرعی صورت‌های مختلف رحم جایگزین.....	۱۳۷
بخش چهارم: بررسی وضعیت حقوقی کودک متولد شده از رحم جایگزین	
فصل اول: نسب.....	۱۵۴
فصل دوم: آثار غیرمالی کودک متولد از رحم جایگزین.....	۱۸۲
فصل سوم: آثار مالی کودک متولد از رحم جایگزین.....	۲۰۳
پیشنهادها.....	۲۲۴
فهرست منابع و مآخذ.....	۲۲۷
فهرست آیات.....	۲۴۹
فهرست روایات.....	۲۵۴

فهرست تفصیلی مطالب

صفحه	عنوان
۱	مقدمه
۷	بخش اول: کلیات.....
۹	فصل اول: کلیدواژه.....
۱۰	۱- جنین.....
۱۲	۲- نطفه.....
۱۳	۳- رحم.....
۱۴	۴- عقیم.....
۱۵	۵- باروری.....
۱۶	۶- لقاح و تلقیح.....
۱۶	- لقاح یا باروری مصنوعی (تلقیح مصنوعی).....
۱۷	- لقاح یا باروری طبیعی.....
۱۸	۷- اجاره.....
۱۹	۸- رحم اجاره‌ای.....
۲۲	فصل دوم: پیدایش تلقیح مصنوعی و اهمیت تولید مثل از دیدگاه ادیان.....
۲۳	مبحث اول: پیشینه تاریخی.....
۲۷	مبحث دوم: اهمیت تولیدمثل از دیدگاه ادیان.....
۲۷	۱- تولید مثل در دیدگاه یهود.....
۲۷	۲- تولید مثل در دیدگاه مسیحیت.....
۲۷	۳- تولیدمثل در دیدگاه زردشت.....
۲۸	۴- تولیدمثل در دیدگاه اسلام.....
۲۹	فصل سوم: انواع رحم جایگزین، ضرورت، موارد و دلایل استفاده از آن.....
۳۰	مبحث اول: انواع رحم جایگزین.....
۳۳	مبحث دوم: ضرورت استفاده از رحم جایگزین.....
۳۳	مبحث سوم: موارد استفاده از رحم جایگزین.....
۳۴	مبحث چهارم: دلایل استفاده از رحم جایگزین.....
۳۵	۱- ناباروری.....
۳۵	۲- وضعیت سلامتی زن.....
۳۶	۳- جلوگیری از انتقال نقص‌های ژنتیکی.....
۳۶	۴- دلایل اجتماعی.....

۳۷	بخش دوم: بررسی مباحث پزشکی.....
۴۱	مقدمه:
۴۱	فصل اول: تشریح دستگاه تناسلی.....
۴۱	مبحث اول: دستگاه تولیدمثل زنانه.....
۴۴	مبحث دوم: دستگاه تولیدمثل مردانه.....
۴۶	فصل دوم: عوامل ناباروری.....
۴۷	مبحث اول: علل ناباروری زنان.....
۴۷	۱- اختلالات مربوط به لوله فالوپ (بیماری‌های لگنی)
۴۸	۲- اختلالات مربوط به تخمدان.....
۴۹	۳- اختلال در گردن رحم یا خود رحم.....
۴۹	۴- عوامل رحمی.....
۴۹	۵- عوامل ایمنولوژیک.....
۵۰	۶- آندومتریوز.....
۵۰	۷- نازایی توجیه نشده.....
۵۱	مبحث دوم: علل ناباروری مردان.....
۵۱	۱- اختلالات مربوط به اسپرم.....
۵۱	الف - اختلالات هورمونی یا اختلالات آندوکرین.....
۵۱	ب - اختلالات ایمنولوژیک یا مشکلات مربوط به دستگاه ایمنی بدن.....
۵۲	ج - بیماری‌های عفونی.....
۵۲	۲- ناهنجاری‌های مربوط به ساختمان بدن.....
۵۳	۳- سایر عوامل.....
۵۴	فصل سوم: تکنیک‌های درمان.....
۵۵	مبحث اول: درمان جراحی.....
۵۶	مبحث دوم: درمان دارویی (هورمون درمانی)
۵۶	مبحث سوم: درمان کمکی تولیدمثل (فن آوری یاری‌کننده بارداری) (ART).....
۵۷	الف - تلقیح داخل رحمی (in vivo)
۵۷	۱- تزریق (تلقیح) اسپرم به داخل واژینال.....
۵۷	۲- تزریق (تلقیح) اسپرم به داخل سرویکس (ICI)
۵۷	۳- تزریق (تلقیح) اسپرم به داخل رحم (IUI) با استفاده از اسپرم همسر (A.I.H)
۵۷	۴- تزریق (تلقیح) اسپرم به داخل رحم (IUI) با استفاده از اسپرم بیگانه (A.I.D)
۵۹	۵- تزریق (تلقیح) اسپرم به داخل صفاق (DIPI)
۵۹	۶- تزریق (تلقیح) گامت به داخل لوله فالوپ (GIFT)

۶۱	ب - تلقیح خارج رحمی (in vitro)
۶۱	۱- انتقال تخم لقاح یافته (زیگوت) به داخل لوله فالوپ (ZIFT)
۶۲	۲- باروری آزمایشگاهی یا لقاح خارج رحمی (IVF)
۶۲	۳- انتقال جنین (رویون - آمبریو) به داخل لوله فالوپ (TEST یا TET)
۶۳	۴- تزریق اسپرم به داخل سیتوپلاسم تخمک (تزریق داخل سیتوپلاسمی اسپرم) (TCST)
۶۳	۵- اهدای گامت
۶۳	- اهدای تخمک
۶۵	- اهدای اسپرم
۶۵	- اهدای جنین
۶۶	۶- رحم جایگزین
۶۶	- جانشینی در بارداری (جانشینی کامل)
۶۷	- جانشینی با باروری مصنوعی (جانشینی جزئی یا سستی)
۶۷	- جانشینی با استفاده از تخمک اهدایی
۶۷	- جانشینی با استفاده از اسپرم اهدایی
۶۷	- جانشینی با استفاده از جنین اهدایی
۶۹	بخش سوم: بررسی ادله مخالفان و موافقان رحم جایگزین
۷۰	مقدمه
۷۳	فصل اول: ادله عدم جواز استفاده از رحم جایگزین
۷۴	مبحث اول: آیات
۷۴	دسته اول: آیاتی که بر وجوب حفظ فروج تأکید می کنند
۷۴	۱- آیات ۳۰ و ۳۱ سوره مبارکه نور
۷۵	- مفردات آیه
۷۶	- نحوه استدلال مخالفان به آیه
۷۷	- ایرادها (نقد و بررسی استدلال مخالفان)
۸۲	۲- آیات ۷-۵ سوره مبارکه مؤمنون و نیز ۳۱-۲۹ سوره مبارکه معارج
۸۲	- مفردات آیه
۸۳	- نحوه استدلال مخالفان به آیه
۸۵	- ایرادها (نقد و بررسی استدلال مخالفان)
۸۷	۳- آیه ۳۵ سوره مبارکه احزاب
۸۷	- مفردات آیه
۸۷	- نحوه استدلال مخالفان به آیه
۸۷	- ایرادها (نقد و بررسی استدلال مخالفان)

- دسته دوم: آیاتی که بر لزوم اجتناب از فواحش دلالت می‌کند..... ۸۹
- آیه ۱۵۱ سوره مبارکه انعام..... ۸۹
- مفردات آیه..... ۸۹
- نحوه استدلال مخالفان به آیه..... ۹۰
- ایرادها (نقد و بررسی استدلال مخالفان)..... ۹۰
- دسته سوم: آیاتی که بیانگر تحریم نکاح با محارم می‌باشند..... ۹۲
- آیه ۲۳ سوره مبارکه نساء..... ۹۲
- مفردات آیه..... ۹۲
- نحوه استدلال مخالفان به آیه..... ۹۳
- ایرادها (نقد و بررسی استدلال مخالفان)..... ۹۳
- دسته چهارم: آیاتی که متذکر تولید نسل از راه معاشرت طبیعی می‌باشند..... ۹۶
- آیه ۲۲۳ سوره مبارکه بقره..... ۹۷
- مفردات آیه..... ۹۷
- نحوه استدلال مخالفان به آیه..... ۹۸
- ایرادها (نقد و بررسی استدلال مخالفان)..... ۹۸
- دسته پنجم: آیاتی که گویای حکمت و مصلحت خلقت الهی هستند..... ۱۰۰
- آیه ۴۹ و ۵۰ سوره مبارکه شوری..... ۱۰۰
- مفردات آیه..... ۱۰۰
- نحوه استدلال مخالفان به آیه..... ۱۰۰
- ایرادها (نقد و بررسی استدلال مخالفان)..... ۱۰۱
- دسته ششم: آیاتی که دال بر حرمت تغییر در خلقت الهی می‌باشند..... ۱۰۳
- ۱- آیه ۱۱۹ سوره مبارکه نساء..... ۱۰۳
- مفردات آیه..... ۱۰۳
- نحوه استدلال مخالفان به آیه..... ۱۰۴
- ایرادها (نقد و بررسی استدلال مخالفان)..... ۱۰۵
- ۲- آیه ۳۰ سوره مبارکه روم..... ۱۰۷
- مفردات آیه..... ۱۰۷
- نحوه استدلال مخالفان به آیه..... ۱۰۸
- ایرادها (نقد و بررسی استدلال مخالفان)..... ۱۰۸
- مبحث دوم: روایات..... ۱۰۹
- روایت اول (روایت علی بن سالم)..... ۱۰۹
- روایت دوم (روایت سلیمان بن داود)..... ۱۰۹

- ۱۰۹ - روایت سوم (روایت اسحاق بن عمّار)
- ۱۱۰ - نحوه استدلال مخالفان به روایات
- ۱۱۲ - نقد و بررسی روایات
- ۱۱۲ الف - روایت اول
- ۱۱۲ - سند روایت
- ۱۱۳ - دلالت روایت
- ۱۱۴ ب - روایت دوم
- ۱۱۴ - سند روایت
- ۱۱۵ - دلالت روایت
- ۱۱۵ ج - روایت سوم
- ۱۱۵ - سند روایت
- ۱۱۵ - دلالت روایت
- ۱۱۷ مبحث سوم: سایر ادله
- ۱۱۷ ۱- قاعده احتیاط
- ۱۱۷ - مقتضای قاعده
- ۱۱۷ الف - روایت شعیب حداد
- ۱۱۸ ب - روایت علاء بن سیّابه
- ۱۱۸ - نقد و بررسی ادله قاعده
- ۱۱۹ الف - روایت علی بن حمزه
- ۱۲۰ ب - روایت عبدالرحمن بصری
- ۱۲۰ ۲- مغایرت رحم جایگزین با اغراض تشریح نکاح
- ۱۲۱ - نقد و بررسی
- ۱۲۲ ۳- حرمت کشف عورت و استمناء در شریعت اسلام
- ۱۲۳ الف - ضرورت (اضطرار)
- ۱۲۴ ب - نیاز (حاجت)
- ۱۲۴ ج - میل و رغبت
- ۱۲۴ د - ضرر (آسیب دیدگی)
- ۱۲۴ و - عسر و حرج (مشقت)
- ۱۲۵ - نقد و بررسی
- ۱۲۶ ۴- اختلاط نسب
- ۱۲۷ - نقد و بررسی
- ۱۲۷ ۵- شباهت رحم جایگزین با فرزندخواندگی و حرمت فرزند خواندگی در اسلام

۱۲۸ نقد و بررسی
۱۲۹ فصل دوم: ادله جواز استفاده از رحم جایگزین
۱۳۰ مبحث اول: عدم مطابقت مسأله رحم جایگزین با «زنا»
 مبحث دوم: وجود اصولی نظیر اصل اباحه، حلیت، براءت، صحت، طهارت، عدم، قاعده قبح عقاب
۱۳۱ بلایبان
۱۳۴ مبحث سوم: قاعده «الضرورات تبيح المحظورات»
۱۳۵ مبحث چهارم: قاعده «نفی عسرو حرج» (لا حرج)
۱۳۷ فصل سوم: حکم شرعی صورتهای مختلف رحم جایگزین
۱۳۸ الف - رحم جایگزین با استفاده از جنین حاصل از اسپرم و تخمک زوجین نابارور
۱۳۸ - صورت اول
۱۳۹ - صورت دوم
۱۴۰ ب - رحم جایگزین در موارد تلقیح اسپرم و تخمک بیگانه
۱۴۴ - نظر نگارنده
۱۴۴ ج - تزریق مستقیم اسپرم زوج نابارور یا بیگانه به داخل رحم مادر جانشین
۱۴۴ - نظر نگارنده
۱۴۴ - نتیجه (دیدگاه فقها و حقوقدانان اسلامی در زمینه استفاده از رحم جایگزین)
۱۴۵ ۱- نظریه جواز مطلق استفاده از رحم جایگزین در همه انواع و اقسام آن
۱۴۵ ۲- نظریه ممنوعیت مطلق استفاده از رحم جایگزین در همه انواع و اقسام آن حتی اگر ضروری باشد
 ۳- نظریه جواز مطلق استفاده از رحم جایگزین در موارد استفاده از گامت بیگانه به استثنای موارد متضمن
۱۴۵ تلقیح داخل رحمی اسپرم بیگانه
 ۴- نظریه جواز مطلق استفاده از رحم جایگزین با استفاده از جنین زوجین و منع مطلق آن با استفاده از
۱۴۶ گامت بیگانه
۱۴۷ ۵- نظریه توقف
۱۴۷ ۶- نظریه منتخب
۱۴۷ - نظر نگارنده پیرامون حکم شرعی حالات مختلف رحم جایگزین
۱۴۷ ۱- انتقال جنین حاصل از تخمک و اسپرم زوجین نابارور به رحم جایگزین
۱۴۷ ۲- انتقال اسپرم همسر زوجه نابارور به صورت مستقیم به رحم بانوی صاحب رحم
 ۳- ترکیب اسپرم همسر زوجه نابارور با تخمک بانوی صاحب رحم در آزمایشگاه و انتقال جنین حاصل
۱۴۸ از آن به رحم بانوی صاحب رحم
 ۴- ترکیب اسپرم اهدایی غیر با تخمک زوجه نابارور در محیط آزمایشگاه و انتقال جنین حاصل از آن به
۱۴۸ رحم